

Anneme koolikogukonnale suuremad õigused

Kool, see on eelkõige koolikogukond –

õpilased, õpetajad, vanemad, vilistlased, kooli toetavad organisatsioonid ja kooli pidaja. Koolikogukonda esindab hoolekogu, mille peamine ülesanne on osapoolte ühistegevuses luua parimad võimalikud tingimused õppimiseks ja õpetamiseks. Koolikogukonna huvide tulemuslikuks esindamiseks ei ole aga hoolekogul piisavalt seadus es sätestatud sõnaõigust, mis ka tegelikult võimaldaks koostöiselt kooli juhtimises osaleda.

Kehtiv seadus ei võimalda hoolekogul koolijuhhi ametisse valimisel või ametist vabastamisel kaasa rääkida. See õigus on üksnes kooli pidajal ja kogukonna kaasamine sõltub kohaliku võimu poliitilisest kultuurist. Eestis on aga liiga sagedased juhtumid, kus kohalik poliitiline kultuur veab koolikogukonda alt ning koolijuhhi valimise või vallandamise otsused on langetatud koolikogukonna arvamust kuulda võtmata või lausa risti vastupidiselt kogukonna seisukohale.

Olukorra muutmiseks on vajalik kaaluda seadusemuudatust.

Ettepanek

Teeme Riigikogule ettepaneku muuta Põhikooli ja gümnaasiumiseadust, tuues sisse nõude, et direktori töölevõtmisel ja vallandamisel on vajalik kooli hoolekogu nõusolek. Samamoodi teeme ettepaneku kaaluda võimalust sätestada hoolekogule õigus algatada direktori vallandamise protseduur juhtudeks, kui kooli kogukond ei ole kooli juhi tööga rahul. Lisaks peab direktorit puudutava otsuse vastuvõtmise korda sisse viima maksimaalse avatuse, kogukonna ligipääsu arutelule, arutelukäigu ja muu info kättesaadavuse.

Need muudatused eeldavad ka arutelu kooli hoolekogu moodustamise põhimõtete üle selleks, et tegevada koolikogukonna esindatust. Koolikogukonna esinduskogule suuremate õiguste andmise tulemusel suureneb kogukonna võimalus kaasa rääkida koolijuhhi valimisel. Samuti väheneb risk, et direktor valitakse ametisse või vallandatakse ametist eranditult vaid valitseva võimu huve silmas pidades ning eirates kogukonna arvamust.

Põhjendus

Aina sagedamini ilmub avalikkuse ette juhtumeid, kus kooli pidaja – valla- või linnavalitsus – vallandab koolijuhhi põhjusel, mis ei ole koolikogukonnale arusaadav ning kust kumavad läbi võimu hoidmisega seotud motiivid. Värskest lõppenud aastal jõudis avalikkuse ette kaks juhtumit lühikese aja jooksul, üks Viimsis ja teine Lüganuse vallas. Mõlema juhtumi puhul raputas direktori kiire ja otsitud põhjustel vallandamine koolikogukonda ja häiris tugevasti kooli töörahu keset õppeaastat. Kui Viimsi juhtumi puhul võttis vallajuht poliitilise vastutuse kriisi tekitamise eest ja astus tagasi, siis Lüganuse juhtumi puhul seda ei juhtunud ja kool toimib juba pikka aega kestvas kriisis. Kriisi on tekitanud just kogukonna arvamusega mitte arvestamine nende meeskonna liikme ja juhi üle karmi otsuse tegemisel.

Tänane seadus – põhikooli ja gümnaasiumiseadus –

annab kooli direktori tööle võtmise ja vallandamise ainuõiguse kooli pidajale. Koolikogukonnal, keda esindab hoolekogu, ei ole õigusi kaasa rääkida kooli jaoks niivõrd olulise otsuse tegemisel. Kooli pidaja on valdavalt kohalik omavalitsus, mida juhivad poliitikud, seega poliitikud valivad koolijuhhi ja lasevad neid ka oma kohalt lahkuda. See toob paratamatult nende otsuste juurde võimupoliitika, mida on kahetsusväärset liiga sageli juhtunud. Direktoreid sunnitakse lahkuma või vallandatakse otsitud põhjustel, kuna tegemist ei ole juhtivale võimugrupile sobilik inimesega. Liiga sageli on Eestis ka juhtumeid, kus kooli tuuakse juhtima inimene, kes ei ole haridusvaldkonna professionaal, vaid on sobilik just valda või linna juhtivale grupile. Kõikide nende juhtumite puhul on kooli pidaja seadnud võimukoalitsiooni huvid ettepoole kooli huvidest. Nii see ei tohi olla.

Olukorra muutmiseks on vajalik seadusemuudatus, mis tasakaalustaks erinevate osapoolte õigusi seaduses – nii kooli pidaja kui koolikogukonna õigust kaasa rääkida ja otsustada kooli juhte puudutavate oluliste otsuste üle.